

מתן זכות - פניה אישית

מאת: טובה בן-ארי

מנהלים ומורים יקרים,

**“אֲשֶׁרִי הַדּוֹר שֶׁהִגְדֹּלִים נִשְׁמָעִין לְקִטְנִים וּמִתּוֹךְ שֶׁהִגְדֹּלִים נִשְׁמָעִין לְקִטְנִים
נוֹשָׁאִין קִטְנִים קֵל וְחוֹמֶר בְּעֶצְמָן לִהְיוֹת נִשְׁמָעִין” ראש השנה כ”ה**

מתן זכויות זו האפשרות הגדולה לתת אמון בבני אדם לתת זכות לבוגרים וכל שכן לצעירים, זו היכולת לאהוב, לכבד ולהקשיב לאחרים.

מתן כבוד כן לצעירים, זו זכות וחובה שיש לקיים מדי רגע ברגע בעבודת הקודש החינוכית. זכויות לצעירים, ככתוב במסכת ראש השנה, יש בהן חשיבות כפולה. האחת - עצם האחריות לנתינה זו מאפשרת לנו המבוגרים להיות במחויבות - להמשיך ולפתח את עצמנו כבני אדם המאמינים בעצמנו ובכל צעיר וצעירה. אנשים צעירים ומבוגרים צריכים לדעת, מה הן זכויותיהם, מדוע הן חשובות, ומה הן הדרכים לממשן במיוחד בביה"ס. הצוות החינוכי בביה"ס מתווה את הדרך ומשמש גשר בין הבית לילדים ועל כן המוסד החינוכי צריך להיות רגיש לזכויות ילדים ואחראי למימושם.

זכויות לא יכולות להתממש ללא אחריות ומחויבות עמוקה לבניית חברה חמה הממוקדת בנתינה. ללמוד לאהוב זה הנושא המרכזי, כי באהבה יש זכויות רבות למול תחושה של עשייה אחראית.

עלינו לקחת מחויבות ואחריות לאימון מתמיד של עצמנו ושל תלמידינו, לפתח מציאויות וכלים בהם אמון, אמינות, כבוד מתוך אמונה ויחס של חשיבות לכל אדם ולכל עשייה. תוך פתוח מתמיד של יחס איכפתי, כן ואמיתי ולמידה להתייחס לכל אדם באופן שווה. לדעת להכיר תודה לכל נוכחות ותרומה ולהאמין ברצון של כל אחד ואחת להיות שותפים, לסייע לאחרים ולעצמם להצליח מתוך אחווה ושותפות.

חובה עלינו לראות את ביה"ס כבית חינוך, כהכנה ובבואה לחברה דמוקרטית בה ילדים ומורים הם שווים זכויות והם חווי דמוקרטיה. שתי אוכלוסיות אלו זקוקות לכבוד הדדי עד שימושו זכויותיהם הלגיטימיות כבני אדם בוגרים.

לפני כל תוכנית לימודית, לפני כל חדשנות, חייבות להתקיים הסכמות-בכל מוסד חינוכי, ביה"ס צריך לבטא את נוהגיו ביה"ס כחברה בזעיר אנפין: אחריות משותפת ליחסים בין אישיים של אכפתיות רגישה ואוהדת לזולת והתייחסות הוגנת לכל אחד ואחת, אחריות משותפת להיבטים בטיחותיים, אסתטיים, ואקולוגיים של המבנים, החדרים והמרחבים בבית הספר, רגישות לצרכים מיוחדים ולרווחה הרגשית של כל השותפים בקהילת בית הספר (תלמידים ומורים כאחד), מאחר והוא מפגיש "שונים" בתחומי עניין משותפים, ומכבד את כל זכויותיהם של חברי קהילת בית הספר ללא אפליה. דוגמאות: חום אנושי, תחושה ביתית, דאגה לרווחה רגשית (אינטליגנציה רגשית, תוך אישית ותקשורת בין אישית), קבלת השונות תוך טיפוח האחר(מחוננים, נכים, ליקויי למידה), בהלימה לצרכים השונים. יש לגלות אכפתיות לתלמידינו - מנקודת המבט של התלמידים ומצורכיהם, תוך עידוד ההבעה העצמית החופשית. יש לפתח נוהלים הוגנים ורציונליים המשותפים לבית הספר (מורים, עובדים, תלמידים וכו'), פתרון קונפליקטים בבית הספר בכלים דיאלוגיים דמוקרטיים.

תרבות בית ספרית של כבוד לזכויות היא חלק מהותי בשליחות החינוכית, המחויבות שלנו היום היא לתת ולכבד זכויות תלמידים מתוך תחושת שליחות להעריך ולכבד את האחריות לחובות ומחויבויות. הזכות להליך הוגן ולכבוד הדדי. כבוד האדם צריך להיות נקודת מוצא ליחסי מורים תלמידים.

מהם התנאים מקסימליים בהם כל הילדים ירגישו שייכים נחשבים וראויים לאהבת אמת בצד אחריותם ברמה האישית, ברמה החברתית וברמה הלאומית? **צריכים להתקיים שלושה תנאים:**

הראשון שהילדים ירגישו רצויים, שותפים ומאמינים ביכולות שלהם לחוות הצלחה, השני הוא שיהיה להם מידע, השלישי שידעו שהם יהיו שותפים להליכים הנוגעים לחייהם בבית הספר ויחוו את ביה"ס כבית חינוך. חופש הביטוי ואמון חיוניים ליישומם של שלושת תנאים אלו.

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

חופש הביטוי הוא כלי חיוני ליכולתו של התלמידים להפעיל בקרה, הבניית הידע תוך ביקורת מילדותנו המוקדמת אנחנו מדברים. אך עובדה זו אינה מבטיחה כי קול הילדים האמיתי, אכן יישמע ויגיע ליעדו, ותתקיים התייחסות רלוונטית של המורים, ההורים לדברי הילדים.

חופש הביטוי מאפשר גרימת שינוי של נורמות התנהגות ושיח בדרך של הדברות ולא של אלימות. במסגרת החלפת הדעות מתעצבת אישיותו של הילד, שכן הגבלות על חופש הביטוי וניסיון למנוע ביקורת לא יגרמו להיעלמותה של הביקורת אלא עלולים להביא לביטוי לביטוי בדרכים אחרות. אני מאמינה שאפשר למנוע אלימות אם נלמד לאהוב את עצמי ואת האחרים. אפשר וראוי ללמד להנחות איך לבסס בטחון עצמי וכבוד עמוק לעצמי, לאחר ולחיים, וזאת על ידי דוגמא אישית ומכוונות מתמדת של הבלטת הראוי.

” כל מה שילד צריך הוא אדם אחד שיאמין בו” - הרב קרליבך

